

**Radykalne oko : o Witkacym, Kobro, Strzemińskim, Themersonach,
Żarnowerównie i innych twórcach sztuki wzbudzającej niepokój :
fragmenty awangardowego dyskursu. T. 2, Żołnierze / Andrzej
Turowski. – Warszawa, 2023**

Spis treści

I WIELKA WOJNA (1914-1918)	11
<i>Messieurs</i> , zapomnijcie o sztuce	
Maska Eduarda	
Nie płaczcie nad okropnościami	
1. Witkiewicz na wojnie	27
Bebechy i potworności	
Modernistyczna nicość	
2. Szok bitewny	39
Trauma kulturowa	
3. Wojna Strzemińskiego	46
O traumie i żalobie	
Nieobecność i utrata	
Wojna trwa	
Rytuały zagłuszające	
Głód realności	
Brikolaż okaleczonego ciała	
Fakturyzacja	
II PUSTKA NOWOCZESNOŚCI	75
1. Bilans formizmu	76
Demony	
Obraz obłąkania	
Tajemnicy nie ma	
Tylko pragnienie	
Absolut płaszczyzny	
2. Bilans unizmu	90
Uprzedmiotowiony język	
Widzenie fizjologiczne	
Racjonalne oko	
Historia unizmu	
Forma jako całość	

Czarny prostokąt
Unifikacja płaszczyzny
Znowu pytania
Mechanizm cerebralny
Destrukcyjna plastyczność
Forma uzyskana przez destrukcję

III OD MEGAMASZYNY DO MECHANOSFERY **129**

1. Kłopoty z konstruktywizmem **130**

Budowniczości
Maszyny
Destrukcyjność
Zabłąkana umysłowość
Mechanizacja
Wyzwolenie konstrukcji
Konfrontacja maszyn
Konstrukcja oniryczna
Architektura żelaza
Dialektyczne feerie
Destrukcyjny charakter
Dyspozycja postrzegania

2. Nieświadome „maszynuje” **164**

Maszyny pragnące
Córka urodzona bez matki
Intensywność
Metaliczna synteza
Wędrowiec
Maszyny wojenne
Wojna totalna
Wicher wojny
Kolonja karna
Pytania

IV OD CIAŁA NATURALNEGO DO CIAŁA PROTETYCZNEGO **189**

1. Nieświadomość w ciele ukryta **190**

Ego ma charakter cielesny
Ręka jako narzędzie
Cielesność wojny
Bezcielesność rozumu
Ciało organiczne
Ciało posegmentowane
Ciało rozczłonkowane

Nogi Izoldy Semiurgia cielesna Krwawa geometria	
2. Ciało bólem naznaczone	216
Ból fantomowy Lekcja anatomii	
3. Maszyna ciałem obleczona	223
Machina ludzka Femme fatale Prawa ogólne Podwójne narodziny	
4. Ciało w protezę zamienione	236
Gigant Antropos Androgyn	
V FANTAZMATY PRZESTRZENI I PŁASZCZYZNY	247
1. Przestrzeń i czas	248
Kompozycja przestrzeni Racjonalizacja Rytmizacja i harmonia Paradoks symetrii: czy rzeźba ma płęć? Punkt nierównowagi Wolne szybowanie: ciało w przestrzeni utracone	
2. Płaszczyzna	277
Kompozycje architektoniczne Ciało z powierzchnią splecione: architektonika Saper na polu minowym Protetyka/organika	
VI ASPEKTY RZECZYWISTOŚCI	293
1. Biomorfizm jako dekonstrukcja	294
Abstrakcja i figuracja Pejzaże biomorficzne Surrealizm? Forma organiczna Płaskorzeźba Powinowactwa Zmysłowa forma	

Neoforma
Dezintegracja
Biologiczna subwersja
Afekt Strzemińskiego

2. Potrzeba tworzenia widzeń **316**

Sztuka szczególna
Awangarda i wrotki
Sztuka metamorficzna
Montaż/demontaż
Migotliwość widzenia
Rzeczywistość fotogramu
Przygoda człowieka poczciwego
Wyjazd do Paryża
Witkiewicz w Paryżu
Stażewski w Paryżu
Uniwersum
Surrealizm Apollinaire'a
Pierwsze zaskoczenie
Drugie zaskoczenie
Stół montażowy
Patafizyka/dadaistyka
Na osi czasu
Dadaistyczna subwersja

VII STRASZNA WOJNA (1939-1945) **367**

1. Powidoki **368**

W rozbiciu i rozkładzie
Obrazy zbyt wyraźne
Pamięć ejdetyczna
Tanie jak błoto
Neuroświadectwa
Ślady
Wojenne powidoki

2. Wojna: Obrona Warszawy **383**

Osamotnienie
Fotomontaże

3. Zagłada: Pamięci przyjaciół — Żydów **394**

Fotokolaże
Narracja
Pamięć
Świadectwo

4. Tułaczka: sztuka musi coś mówić	404
Warszawa-Paryż-Lizbona	
Montreal-Nowy Jork	
Awangarda amerykańska	
Trzecia droga	
Koniec modernistycznej utopii	
EPILOG	418
INDEKS OSÓB	424
SPIS ILUSTRACJI	438

oprac. BPK